

Pitrus, vaak een vervelende plant

Pitrus (*Juncus effusus*) is een bepaald soort bies, die heel vroeger diende als lichtbron. De bies werd geplukt en geschild. De kern van de stengel werd gedroogd en daarna door verwarmd vet of olie gehaald. Een met vet doordrenkte bies van 75 centimeter brandt bijna een uur en geeft een mooi helder licht. Met restjes, zoals lijnzaadolie, olijfolie of andere vetachtige substanties uit de huishouding, werd zo relatief goedkoop een lamp gemaakt. De Stichting Kok-Voogt heeft in haar collectie in de Grote Kerk een serie lampjes van aardewerk, voornamelijk uit de 18e eeuw. Ga het zien!

Verlichting

In het begin van de jaartelling introduceerden de Romeinen in Nederland de olielamp. Vondsten van Romeinse olielampjes dateren vanaf circa 100 na Chr. De lampjes werden gevuld met olijfolie, een kostbaar goed want het moest uit het mediterrane gebied geïmporteerd worden. De lampjes zijn daarom klein van stuk. Het was de eerste echte lichtbron in onze streken. Een luxe lichtbron, vaak alleen weggelegd voor de rijkere Zaankanters.

Pitrus wordt in Japan geweven tot tatami-matten en in Iran en Afghanistan tot een goedkope lichte mat. In deze landen kent de plant ook medicinale toepassingen. Er zijn minstens twintig verschillende soorten. Voor mij moeilijk uit elkaar te houden.

Verzuring

De inheemse pitrus is een vaste plant en groeit op vochtige plekken in onze weilanden, zoals langs de waterkant. Via kleine buisjes kan de plant zuurstof naar de wortels transporteren, waardoor deze soort ook in zuur-

stofarme gronden kan groeien. De glanzende groene stengels kunnen een hoogte bereiken van anderhalve meter. Veehouders zien de pitrus niet graag in de weide. Koeien hebben er last van als ze dit gewas in de maag krijgen. Het is moeilijk te verteren.

In het veld zie je steeds meer pitrus. Waardoor komt dat? Als je via het Weiver richting Middel voor de A8 het veld in kijkt, zie je behoorlijk wat pirtusbeplanting. Pitrus lijkt een voorkeur te hebben voor wat zurdere bodems. De omvorming van landbouw naar natuur, zoals in het Guisveld, maar ook in het Westzijderveld, leidt meestal tot een stevige verzuring, doordat er niet meer bekalkt wordt. Het zuur wordt onder andere gevormd door de afbraak van strooisel en de oxidatie van ammonium (nitrificatie). Pitrus heeft weinig moeite met deze daling van de pH-waarde en breidt dan snel uit ten koste van andere soorten.

De opmars van pitrus komt echter ook op niet-zure bodems voor. Aan gezien kalk in staat is om fosfaat te binden en verzuring tegen te gaan, is

Pitrus bij molen Het Prinsenhof. Foto: Fred Eerenberg.

getest of pitrus door het toevoegen van kalk aan de bodem bestreden kan worden. Bij proeven bleek dat kalk toedienen inderdaad de pH-waarde naar een neutrale waarde van 7 verhoogde en meer dan 90 procent van het fosfaat in het bodemvocht kon binden. Kalk kan de groei van pitrus dus tegengaan of remmen, maar als een weiland eenmaal volgegroeid is met pitrus, zal dat niet meer herstellen.

Pitrus is, al dan niet terecht, vaak onbemind bij beheerders. Het is een opportunistische soort, die zich snel kan uitbreiden, mits het voedselrijk en nat genoeg is. Als een gebied al volgegroeid is met pitrus, kost het echter grote inspanning voor het beheer om de taaie soort weer weg te krijgen. Voorkomen is dus beter dan genezen! De beste optie bij de bestrijding van pitrus is het plaggen en afvoeren van de nutriëntenrijke bovenlaag.